

Kiltsi lossis kummitab (Virumaa Teataja 15. 06. 1938, kirjapilt muutmata)

Oleme palju kuulnud kuulsast Haapsalu valgest daamist, kes igal aastal teatud kellaajal ilmub Haapsalu lossivaremete torni aknale. Kui Kiltsis kaldus jutt valge daami teemale, ütles kohalik kaupmees:

„Ei meid huvita Haapsalu daam põrmugi. Meil oma daam.“

Mõtlesin, et mees teeb nalja, kuid pärast selgus, et jutul oli tõepõhi all. Vähemalt selles osas, et rahvas üldiselt jutustab ja usub, et Kiltsi lossis kummitab. Tondid kolavad mööda lossi ümber ja kollitavad inimesi. Üks noorem inimene, kes ise Kiltsi lossis koolis käinud, jutustas:

„See on päris kindel, et lossis on vaimud. Ja veel kahesuguseid: vahest nähakse lossis punast koera, kuid teinekord jälle valget daami. Daam käib ainult iga nelja aasta järel kord ning neljapäeva õhtul. Tänavu oli ta jälle siin.“

Uskumatuna näiv jutt, kuid tõendajaid leidis sellele palju. Kõige agaramad kinnitajad on koolilapsed. Kiltsi lossis töötab praegu 6.-klassiline algkool ning lapsed nagu ühest suust kinnitavad, et lossis on vaimud. See olnud umbes kuu aega tagasi ühel neljapäeval, kui paar tüdrukut, kes läinud lossi pimedale trepile, näinud trepil valget naisterahva kuju, kes nagu hõljudes tulnud enne trepist alla ja siis üles tagasi, kadudes pimedusse. Lapsed olid ehmatuses poolkanged ja kui nad hiljem jutustasid nähtust teistele lastele, oli õpetajatel tööd laste klassiruumis paigalhoidmisega.

Kiltsi lossi pimedale trepile ilmub valge daam iga nelja aasta järel ning rahvajutu järele olevat siin tegemist mõisa kunagise omaniku tütreaga, kes langenud kurja käe läbi. Kiltsi lossi pime trepp viib alt köögist üles teisele korrale ja siia ei avane ükski aken. Seda pimedat kohta armastabki daam ning veel kunagi pole teda nähtud mujal lossi-osas.

Punane koer ei armasta aga sellist täpsust, nagu valge daam ja ilmub ebaperioodiliselt ja kõige ootamatutel aegadel. Koolijuhataja jutustas, kuna ta paar aastat tagasi oli hädas kooliteenijaga, kes suure hirmu tõttu ei julenud enam üldse lossi astudagi. Nimelt läinud teenija hommikul vara ruume koristama. Kõik ukSED olnud kinni ja lukus, nagu ta nad õhtul jättis, kuid jõudnud suurde saali, jooksnud talle suur punane koer vastu ja hüpanud esimeste käppadega rindu. Imelikul kombel ei tundnud aga teenija üldse koera käppade puudutamist. Kui samal päeval mindi pööningule, kus tavaliselt ei käi keegi, nii et lauad ja aknatühemiku alused on kaetud paksu tolmukorruga, siis leiti siit tolmust suure koera kápajälgi.

Punast koera on näinud paljud, eriti sageli on teda kohanud lapsed. Kui koer või valge daam ilmuvad, siis on õpetajatel laste vaoshoidmisega palju tööd, sest paljudki araverelisemad pistavad nutma ja hakkavad koju kippuma.